

Lucjan Turowski

**ANDRAGOGIKA
AUTOREEDUKACJI**

Lucjan Turos

Andragogika autoreedukacji

Warszawa 2012

Recenzent: prof. zw. dr hab. Maria Szyszkowska

Copyright by: Lucjan Turowski and Piotr Turowski

ISBN 978- 83- 921175- 4- 4

AMP- SERVICE Piotr Turowski
WYDAWANIE KSIĄŻEK
04- 506 WARSZAWA

Łamanie, druk i oprawa:
Drukarnia J.J. Maciejewscy - Przasnysz

Spis treści

Wstęp.....	11
I. Geneza, struktura i funkcje nauk andragogicznych.....	17
1. Geneza nauk andragogicznych.....	17
2. Struktura subdyscyplin andragogicznych.....	19
3. Funkcje dyscyplin andragogicznych.....	20
4. Andragogika ogólna.....	23
5. Węzłowe problemy andragogiki autoreedukacji.....	25
6. Dlaczego „andragogika reedukacji” i „andragogika autoreedukacji”, a nie „resocjalizacji”.....	30
7. Niewystarczalność teorii pedagogicznych dla andragogiki.....	35
a/. Tworzenie teorii naukowych adekwatnych do swoistości edukacji i autoreedukacji dorosłych.....	35
b/. Potrzeba określania treści i zakresu pojęć oraz kategorii opisowych w subdyscyplinach andragogicznych.....	37
8. Andragog jako inspirator twórczej autoreedukacji dorosłych.....	44
9. Przedmiot i problematyka badań andragogiki autoreedukacji.....	50
a/. Przyczyny powstawania andragogiki autoreedukacji jako subdyscypliny andragogicznej.....	50
b/. Istota i swoistość procesu autoreedukacji.....	51
c/. Związek autoreedukacji z autokreacją ludzi dorosłych.....	52
d/. Przedmiot badań andragogiki autoreedukacji.....	55
10. Człowiek w perspektywie autoreedukacyjnej.....	59
11. Autoreedukacja w ujęciu interdyscyplinarnym.....	64
a/. Uwagi ogólne.....	64
b/. Psychologiczne aspekty autoreedukacji.....	65
c/. Socjologiczne aspekty procesu autoreedukacji.....	67
d/. Filozoficzne aspekty autoreedukacji.....	68
e/. Etyczne aspekty autoreedukacji.....	69
f/. Antropologiczne aspekty autoreedukacji.....	70
g/. Historyczne aspekty autoreedukacji.....	71
h/. Prawne aspekty autoreedukacji.....	72

II. Historyczne przykłady autoredukacyjnego myślenia i działania	75
1. Znaczenie platońskiego dziedzictwa myślowego dla współczesnego rozumienia problematyki autoredukacji.....	75
2. Platońskie idee dobra, piękna, prawdy, miłości i sprawiedliwości jako inspiracja dla współczesnego nauczyciela- andragoga	78
a/. Ponadczasowy charakter platońskich idei.....	78
b/. Idee piękna, dobra, prawdy, miłości i sprawiedliwości.....	81
3. Arystotelesowski ideał życia wartościowego	86
4. Święty Augustyn jako historyczny przykład autoredukacyjnej aktywności.....	93
5. Jan Amos Komeński o zasadach autoredukacji.....	97
6. Autoredukacja w Rzeczypospolitej Pawłowskiej.....	101
7. Karol Brzostowski jako twórca Rzeczypospolitej Sztabińskiej i animator procesów autoredukacyjnych.....	107
8. Życie i działalność Lwa Tołstoja jako przykład twórczej autoredukacji.....	112
9. Jacek Soplica- „Ksiądz Robak”- bohater literacki- jako przykład spełnionej autoredukacji.....	116
III. Uniwersytety ludowe w Danii i Polsce ośrodkami myśli i praktyki autoredukacyjnej.....	121
1. Wychowankowie duńskich uniwersytetów ludowych o swojej autoredukacji.....	121
2. Autoredukacja wychowanków uniwersytetu ludowego Zofii i Ignacego Solarzów.....	129
IV. Wykolejanie się młodzieży w ujęciu Aleksandra Kamińskiego i jego pomysły wychowania do autoredukacji.....	141
1. Informacje ogólne.....	141
2. Rodzaje pracy społeczno- wychowawczej w działalności profilaktycznej i w procesie autoredukacji.....	143
V. Dziedzictwo kulturowe jako inspiracja do kształtowania postaw autoredukacyjnych.....	151
1. „Medytacje o życiu godziwym” Tadeusza Kotarbińskiego.....	151
2. Poglądy Aleksandra Gieysztora.....	156

3. Sumienie i praca nad sobą w ujęciu Władysława Witwickiego.....	164
4. Kultura zdrowia w ujęciu Juliana Aleksandrowicza i jej inspirująca rola w procesie autoreedukacji.....	168
5. Świat wartości w ujęciu Leszka Kołakowskiego jako źródło inspiracji w realizacji ideałów autoreedukacji.....	173
6. Bogdana Suchodolskiego koncepcja życia wartościowego i twórczego jako inspiracja do autoreedukacji.....	182
7. Autoreedukacyjna droga do człowieczeństwa w ujęciu Marii Szyszkowskiej.....	187
8. Twórczość poetycka księdza Jana Twardowskiego jako czynnik kreowania refleksji autoreedukacyjnej.....	191
9. Utwory literackie- „Okruchy dnia” Jana Stępnia jako inspiracja do aktywności autoreedukacyjnej.....	196
VI. Refleksje filozoficzne i psychologiczne jako inspiracje do autoreedukacji.....	203
1. Znaczenie psychologii i filozofii rozwoju człowieka- w ujęciu Kazimierza Dąbrowskiego- dla głębszego rozumienia Autoreedukacji	203
2. Autokreacja człowieka w świetle psychologii transgresyjnej Józefa Kozińskiego.....	208
a/. Znaczenie psychologicznej teorii potrzeby hubrystycznej dla naukowej charakterystyki procesu autokreacji człowieka dorosłego.....	213
VII. Andragogiczna problematyka doskonalenia osobowości człowieka dorosłego.....	223
1. Rodzina, samorealizacja i autoreedukacja.....	223
2. Społeczna ostrość problematyki autoreedukacji.....	233
3. Autoreedukacja i proces wyzwalania się człowieka dorosłego z alkoholizmu.....	239
4. Autoreedukacja kluczowym problemem współczesnej, ustawicznej edukacji.....	243
5. Zachowania transgresyjne dorosłych jako czynnik rozwoju dyscyplin andragogicznych.....	248

VIII. Badania własne autora pracy.....	257
1. Metodologiczne podstawy własnych badań empirycznych autora w zakresie autoreedukacji studentów.....	257
a/. Charakterystyka przedmiotu badań.....	257
b/. Problematyka badawcza i hipotezy.....	259
c/. Metody i techniki badań.....	261
2. Metoda biograficzna w badaniu procesu autoreedukacji.....	262
3. Przydatność techniki ukrytego wywiadu do badania opinii dorosłych ludzi na temat ich doświadczeń autoreedukacyjnych.....	267
4. Przydatność techniki ukrytego wywiadu do badania związków światopoglądu z procesem autoreedukacji.....	270
IX. Analiza wyników własnych badań autora pracy.....	281
1. Autoreedukacja badanych w świetle ich autobiograficznych, pisemnych wypowiedzi.....	281
2. Autoreedukacja badanych w świetle informacji uzyskanych przy pomocy techniki wywiadu.....	299
3. Turystyka studentów pracujących jako źródło doświadczenia autoreedukacyjnego.....	307
4. Rola autoreedukacji w procesie tworzenia się i funkcjonowania światopoglądu badanych.....	317
5. Odkrywanie wartości ludzkiego trwania jako problem autoreedukacji dociekliwych turystów.....	323
6. Studencka wizja modelu „zwielokrotnionej” osobowości dociekliwego turysty- obejmującego także autoreedukację.....	328
Uwagi końcowe:	
1. Kreowanie andragogiki autoreedukacji.....	379
2. Autoreedukacja zaocznych studentów.....	379
Bibliografia.....	395
Załączniki: Fragmenty 82 przykładowych pisemnych autobiograficznych wypowiedzi badanych osób.....	407

Table of Contents

Introduction.....	11
I. Genesis, structure and functions of andragogical studies.....	17
1. Genesis of andragogical studies.....	17
2. Structure of andragogical disciplines.....	19
3. Functions of andragogical disciplines.....	20
4. General andragogy.....	23
5. Key problems of self re-education andragogy.....	25
6. Why "re-education andragogy" and "self-re-education andragogy", and not "re -socialisation".....	30
7. Insufficiency of pedagogical theories for andragogy.....	35
a/. Development of scientific theories adequate to the peculiarity of education and self re-education of adults.....	35
b/. The need to specify the contents and the scope of notions and descriptive categories in andragogical sub-disciplines.....	37
8. Andragogist as an instructor in creative self re-education of adults...	44
9. The subject and issues of research on self re-education andragogy...	50
a/. Causes underlying development of self re-education andragogy as an andragogical sub-discipline.....	50
b/. The essence and peculiarity of the process of self re-education.	51
c/. The relationship between self re-education and self creation of adults.....	52
d/. The subject of research on self re-education andragogy.....	55
10. The human in self re-education perspective.....	59
11. Self re-education in an interdisciplinary perspective.....	64
a/. General comments.....	64
b/. Psychological aspects of self re-education.....	65
c/. Sociological aspects of the process of self re-education.....	67
d/. Philosophical aspects of self re-education.....	68
e/. Ethical aspects of self re-education.....	69
f/. Anthropological aspects of self re-education.....	70
g/. Historical aspects of self re-education.....	71
h/. Legal aspects of self re-education.....	72

II. Historical examples of self re-educational thinking and acting.....	75
1. The importance of Platonic intellectual heritage for the contemporary understanding of the issue of self re-education	75
2. The Platonic ideas of goodness, beauty, truth, love and justice as an inspiration for the contemporary teacher – andragogist.....	75
a/. The timeless nature of the Platonic ideas.....	78
b/. The ideas of goodness, beauty, truth, love and justice.....	81
3. The Aristotelian ideal of worthwhile life.....	86
4. St. Augustine as a historical example of self re-education activity	93
5. Jan Amos Komeński's views on the principles of self re-education.	97
6. Self re-education in the Republic of Paulava.....	101
7. Karol Brzostowski as the founder of the Republic of Sztabin and animator of self re-educational processes.....	107
8. The life and works of Leo Tolstoy as an example of creative self re-education.....	112
9. Jacek Soplica- "Father Robak"- a protagonist – as an example of well realised self re-education.....	116
III. Folk Universities in Denmark and Poland as centres of self re-educational thought and practice.....	121
1. Alumni of Danish Folk Universities talking about their self re-education.....	121
2. Self re-education of alumni of the Zofia and Ignacy Solarz Folk University.....	129
IV. Derailing of youth as perceived by Aleksander Kamiński and his ideas if preparation for self re-education.....	141
1. General information.....	141
2. Problems of social and educational work in prophylactic activity and in the process of self re-education.....	143
V. Cultural heritage as an inspiration for shaping of self reeducational attitudes.....	151
1. Tadeusz Kotarbiński's "Meditations about fair life".....	151
2. The views of Aleksander Gieysztor.....	156

3. The consciousness and self discipline as perceived by Władysław Witwicki.....	164
4. The culture of health as perceived by Julian Aleksandrowicz and its inspirational role in the process of self re-education.....	168
5. The world of values as perceived by Leszek Kołakowski as a source of inspiration in the implementation of self re-educational ideals.....	173
6. Bogdan Suchodolski's concept of valuable and creative life as an inspiration for self re-education.....	182
7. Self re-educational path to humanity as perceived by Maria Szyszkowska.....	187
8. The poetry of Father Jan Twardowski as a factor prompting self re-educational reflection.....	191
9. Literary compositions "Okruchy dnia" (<i>Little Pieces of the Day</i>) by Jan Stępień as an inspiration for self re-educational; activity.....	196
VI. Philosophical and psychological reflections as an inspiration for self re-education.....	203
1. The significance of human development psychology and philosophy as perceived by Kazimierz Dąbrowski – for better understanding of self re-education.....	203
2. Human self creation in the light of transgressive psychology of Józef Koźielecki.....	208
a/. The significance of psychological theory of hubristic need for the scientific specification of adult self creation.....	213
VII. Andragogical issues of adult personality improvement.....	223
1. Family, self realisation and self re-education.....	223
2. Social acuteness of the self re-education issue.....	223
3. Self re-education and the process of an adult human's liberation from alcoholism.....	239
4. Self re-education as the key problem of modern, continued education.....	243
5. Transgressive behaviours of adults as a factor in development of andragogical disciplines.....	248

VIII. Author's own research.....	257
1. Methodological basis of the author's own empirical research with respect to self re-education of students.....	257
a/. Characteristics of the subject of the research.....	257
b/. Research issues and hypothesis.....	259
c/. Research methods and techniques.....	261
2. The biographic method in researching the process of self re-education.....	262
3. The usefulness of the technique of hidden interview for surveying the opinions of adults about their self re-educational experiences.	267
4. The usefulness of the technique of hidden interview for surveying the relationship between general views/opinions and the process of self re-education.....	270
IX. Analysis of the author's own research results.....	281
1. Self re-education of the respondents in the light of their autobio-graphical written statements.....	281
2. Self re-education of the respondents in the light of the information obtained using the interview technique.....	299
3. Working students' tourism as a source of self re-educational experience.....	307
4. The role of self re-education in the process of creation and functioning of the respondents' general views/opinions.....	317
5. Discovering the value of human existence as a problem of self re-education of curious tourists.....	323
6. The students' vision of the model of "multiple' personality of a curious tourist – also covering self re-education.....	328
Final comments:	
1. Creating self re-education andragogy.....	379
2. Self re-education of extramural students.....	379
Bibliography.....	395
Appendices: Fragments of 82 examples of written autobiographical statements of the respondents.....	407

Wstęp

Nauka rozwija się nie tylko dlatego, że jest przedmiotem głębokich zainteresowań i aspiracji poznawczych badacza, wyrazem jego dążenia do odkrywania prawdy, przejawem jego nadziei, że będzie służyła ludziom. Nauka, jej różnorodne problemy, kierunki badań, poszukiwania poznawcze są także wyrazem zrozumienia społecznych potrzeb i konieczności ich zaspokajania.

Powstanie andragogiki autoreedukacji potwierdza tę prawidłowość. Punktem wyjścia dla autora książki była obserwacja zachowania ludzi dorosłych /studentów/ w różnych sytuacjach, a szczególnie na wycieczkach krajowych i zagranicznych, w czasie których ten proces autoreedukacji się dokonywał. Znalazł on potem odzwierciedlenie w autobiograficznych wypowiedziach uczestników badań.

Okazało się, że sytuacje turystyczne- wspólna podróż, wymiana doświadczeń, atmosfera koleżeństwa i przyjaźni, odkrywanie i poznawanie osobliwości przyrody, zabytków kultury i cywilizacji, osobisty kontakt z mieszkańcami zwiedzanych regionów kraju ojczystego i obcych krajów sprzyjają głębokiej, egzystencjalnej refleksji i ocenie własnej osobowości i analizie własnej koncepcji życia.

Książka powstała zatem z inspiracji, jaką była lektura autobiograficznych prac badanych studentów kierunków pedagogicznych studiów warszawskich uczelni. Ten rodowód „Andragogiki autoreedukacji” miał duże znaczenie poznawcze- gdyż umożliwia zrozumienie podmiotowego charakteru autoreedukacji.

W dotychczasowej teorii i praktyce wychowania człowieka dorosłego dominował nurt preferujący oddziaływanie wyspecjalizowanych zespołów ludzkich i instytucji oświatowych i zawodowych.

Andragogika autoreedukacji wydobywa znaczenie indywidualnej decyzji, świadomości celów, aktywności, metodyki, stylu tej swoistej autokreacji.

Praca moja nawiązuje do poglądów i teorii Jana Szczepańskiego ukazuje aktualność koncepcji człowieka zewnątrzsterownego i wewnątrzsterownego.

U podstaw autoredukacji leży bowiem koncepcja człowieka autonomicznego, wewnątrzsterownego i samodzielnego, zdolnego do permanentnego samopoznania i korygowania rozwoju swojej osobowości i doskonalenia swego charakteru.

Uprawianie autoredukacji jest wyrazem naturalnej ludzkiej potrzeby doskonalenia siebie i rzeczywistości, w której żyją ludzie.

Powstanie „Andragogiki autoredukacji” wiąże się ściśle z pozycją i funkcjonowaniem ludzi dorosłych w procesach społecznych, cywilizacyjnych, technologicznych, kulturowych i ekonomicznych.

W warunkach globalizacji światowego rynku i demokracji ludzie dorośli muszą: funkcjonować niezawodnie we wszystkich sytuacjach, rolach i zadaniach; nieustannie doskonalić siebie i swoje działania; usuwać wady i dysfunkcje osobowości; uczyć się realizmu i pragmatyzmu; dorastać do wymagań, jakie stawia społeczeństwo, zakłady pracy, organizacje społeczne i rodzina.

Jednym z najtrudniejszych problemów jest godzenie ról społecznych /pracownika, członka rodziny, konsumenta, uczestnika życia społecznego/.

Do niezwykle ważnych problemów, które musi rozwiązać społeczność międzynarodowa jest godzenie praw człowieka z udziałem w grze ekonomicznej narodów i państw.

U podstaw andragogiki autoredukacji leży założenie, że nikt nie jest doskonały; że rzeczywistość społeczna i kulturowa rozwija się; że zmiana osobowości, jej przystosowanie do wymagań współczesności jest nie tylko szansą, lecz koniecznością społeczną.

Andragogika autoredukacji wychodzi z założenia, że w każdej dziedzinie ludzkiego działania istnieje możliwość eliminacji błędów, złych rozwiązań, fałszywych poglądów, nieracjonalnych decyzji, szkodliwych działań.

Takie racjonalizujące i udoskonalające działania człowieka dorosłego wymagają jednak modernizacji osobowości, uwolnienia jej od tendencji do kierowania się przede wszystkim emocjami; ukształtowanie w niej umiejętności twórczego i konstruktywnego działania.

„Andragogika autoredukacji” ma pomóc dorosłym w zrozumieniu ich szans rozwojowych i możliwości osiągnięcia dzięki pracy nad sobą coraz wyższego poziomu intelektualnego, społecznego i moralnego.

Praca ta ukazuje poglądy ludzi dorosłych na autoreedukację i ich doświadczenia reedukacyjne uzyskane na wycieczkach krajowych i zagranicznych.

Analiza tych doświadczeń, poglądów i postaw dowodzi, że reedukacja pojmowana być powinna nie tylko jako wychowanie ludzi, którzy weszli w konflikt z prawem, czy moralnością, lecz jako proces „andragogicznej rewitalizacji”, to jest usuwania z osobowości skrzywień, negatywnych cech i dysfunkcji i pielęgnowania zalet i cnót.

Andragogika autoreedukacji kładzie nacisk na osobiste zaangażowanie jednostki ludzkiej w proces naprawy, wzbogacenia i rozwoju swojej osobowości, jej uzdolnienia nie tylko do społecznego funkcjonowania, lecz także do twórczego działania.

Andragogika autoreedukacji ukazuje możliwość uczenia się przez ludzi dorosłych nowego rozwiązywania ich problemów zawodowych, rodzinnych i zagadnień społecznych.

Ta dyscyplina andragogiczna odkrywa szansę rozwoju potencjalnych uzdolnień ludzi dorosłych związanych ze sztuką, nauką, techniką, sportem, czy działalnością społeczną /udział w tworzeniu ruchów społecznych/.

W dotychczasowej praktyce oświatowej i wychowawczej przeważała koncepcja instytucjonalnego oddziaływania na dorosłych- zwłaszcza na tych, którzy mają trudności w procesie przystosowania się do wymagań społecznych, kulturowych i cywilizacyjnych.

Przyjmowano założenie, że wyspecjalizowane instytucje i organizacje, środowiska i zrzeszenia są w stanie ukształtować wartościowego, racjonalnie myślącego i odpowiedzialnego- człowieka i obywatela. Rzeczywistość okazała się bardziej skomplikowana; takie wychowanie dorosłych okazało się mało skuteczne i niewystarczające.

Przyczyną małej skuteczności wychowania i doskonalenia dorosłych okazał się opór dorosłych wobec prób ich odgórnego kształtowania i manipulowania ich osobowością.

W tej sytuacji powstanie andragogiki autoreedukacji okazało się właściwym rozwiązaniem. Położenie akcentu na samowychowanie, na własny wysiłek i starania o to, aby być lepszym, mieć sukcesy i społeczny szacunek, było odczytaniem specyfiki oświaty i wychowania dorosłych.

Ta specyfika polega na osobistym zaangażowaniu dorosłego w programowanie i realizowanie swego rozwoju i uczenia się nowego funkcjonowania w różnych rolach społecznych.

„Andragogika autoreedukacji” jest pierwszą w naszym kraju skromną próbą uporządkowania poglądów na udział człowieka dorosłego w konstruowaniu swojej osobowości i powtórnym przygotowaniu do życia w społeczeństwie. Praca ta prezentuje konkretne przykłady wypowiedzi osób, które we własnym doświadczeniu sprawdziły słuszność teoretycznej koncepcji rekonstrukcji osobowości.

Andragogika autoreedukacji jest próbą zarysowania teorii procesu odbudowy i wzbogacenia w procesie autoreedukacji osobowości człowieka dorosłego.

W tradycyjnych systemach wychowania dorosłych, dorośli przeważnie biernie uczestniczyli w procesie zdobywania informacji o świecie i w poznawaniu wzorów zachowań kulturowych.

Andragogika autoreedukacji dowodzi, że czynnikiem decydującym o skuteczności wychowania dorosłych jest własna aktywność ludzi, siła ich pragnienia osiągnięcia pewnego poziomu rozwoju, wiara we własne siły, świadomość, że wszystkie wady osobowości można usunąć, a zalety rozwinąć.

Andragogika autoreedukacji stoi zatem na teoretycznym stanowisku tej filozofii człowieka, która akcentuje znaczenie aktywności człowieka w walce ze złem, z samym sobą. Wychodząc z założenia, że człowiek jest jedną z najwyższych wartości andragogika autoreedukacji ukazuje humanistyczny wymiar pracy nad sobą, doskonalenia siebie, transgresji i autokreacji.

Ta dyscyplina naukowa wskazuje na potrzebę autoreedukacji człowieka dorosłego, przystosowywania go do wymagań społecznych, gospodarczych i politycznych i przygotowywania go do życia w przyszłych warunkach społecznych.

Uznając fakt, że człowiek dorosły jest autorem swego życia, andragogika autoreedukacji ma charakter twórczy i jego efektem może być radykalna zmiana osobowości. Omawiana dyscyplina kładzie akcent na znaczenie samopoznania, odrzucenia autostereotypów, złudzeń na rzecz racjonalizmu i obiektywizmu.

Jedną z metod pracy nad sobą,- wskazanych przez autoreedukację- jest dialog wewnętrzny z samym sobą. Andragogika autoreedukacji uza-

sadnia tezę, że tylko poznanie całej, dobrej i trudnej, czasem bolesnej prawdy o sobie, może być podstawą procesu autoreedukacji i autokreacji.

Andragogika autoreedukacji uzasadnia słuszność poglądu, że praca nad sobą ma zawsze wymiar indywidualny i jest wynikiem potrzeb i zaangażowania jednostki ludzkiej w proces „naprawy” własnej osobowości, jej uszlachetnienia i nobilitacji.

Przyczyną niepowodzeń, kryzysów, nieskuteczności wielu systemów wychowania dorosłych, była często nie tylko ich utopijność, odejście od życia, nieliczenie się z naturą ludzką, lecz także to, że były one narzucane dorosłym i prezentowane jako „jedynie słuszne” /totalitaryzm/.

Natomiast andragogika autoreedukacji wychodzi naprzeciw tym potrzebom dorosłych, które wyrażają ich umiłowanie wolności, poczucie autonomii i godności, pragnienie tworzenia na własny rachunek i odpowiedzialność swojej osobowości i swojej koncepcji życia wartościowego.

Uczestnicząc w procesie autoreedukacji świadomie i odpowiedzialnie dorośli usuwają ze swojej osobowości im tylko wiadome i szczególnie utrudniające cechy, nastawienia i poglądy.

U podstaw „Andragogiki autoreedukacji” leży humanistyczne przesłanie stwierdzające, że człowiek dorosły jest w stanie stać się lepszym niż jest, bardziej życzliwym dla ludzi, bardziej odpowiedzialnym, bardziej twórczym.

Każdy człowiek dorosły wie, jakie cechy jego osobowości pomagają mu osiągnąć sukcesy życiowe i doświadczać szczęścia i jak je pielęgnować. Z tych względów zawarte w „Andragogice autoreedukacji” teoretyczne koncepcje i opisy konkretnych doświadczeń mogą stać się zachętą do głębszej refleksji psychologicznej, dotyczącej osobowości, jej zmian i samowychowania.

Andragogika autoreedukacji opiera się na przekonaniu autora, że samowychowanie dorosłych umożliwia przewyżnianie kryzysów politycznych, moralnych i społecznych, będących rezultatem ludzkich błędów, niewiedzy i złej woli.

W walce ze społecznym złem, tego rodzaju, jak: przemoc, agresja, fałsz, zniewolenie, dogmatyzm, nienawiść- humanistyczna autokreacja ludzi dorosłych i ich autoreedukacja mogą odegrać ważną rolę. Mogą

przyczynić się do humanizacji życia społecznego i kultury oraz jej upowszechnienia.

Realizacja koncepcji, idei i wskazań andragogiki autoredukacji może także zwiększyć poczucie możliwości ludzi dorosłych wyzwolenia z ograniczających ich kompleksów, niemocy i bierności.

Andragogika autoredukacji otwiera szansę upodmiotowienia i unowocześnienia, a także zwiększenia skuteczności oświaty i wychowania dorosłych.